

บทที่ 6

สรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การใช้อาหารเพื่อสื่อความหมายในภาพยนตร์คัดเฉพาะเรื่อง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการวิเคราะห์เพื่อหาความหมายจากตัวบท (Text) ของภาพยนตร์ และในการวิเคราะห์แยกแยะองค์ประกอบของภาพยนตร์ที่นำมาศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงกลวิธีในการใช้อาหารเพื่อสื่อความหมายในภาพยนตร์ และเพื่อให้เข้าใจถึงธรรมเนียมแบบแผนและ โครงสร้างพื้นฐานที่เป็นลักษณะเฉพาะร่วมกันของภาพยนตร์ ซึ่งจะนำไปสู่ข้อสรุปว่า ภาพยนตร์ทั้งหมดสามารถจัดเข้าไว้ในกลุ่มของภาพยนตร์แนวใหม่แนวเดียวกันได้หรือไม่ ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีสัญญาวิทยา สัญญาวิทยาของสื่อภาพยนตร์ แนวคิดเรื่องกฎว่าด้วยการสัมผัส และข้อมูลทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับอาหารที่ปรากฏในภาพยนตร์มาประกอบการวิเคราะห์กลวิธีในการใช้อาหารเพื่อสื่อความหมายในภาพยนตร์ และใช้แนวคิดเรื่อง การวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหา มาประกอบการวิเคราะห์แยกแยะองค์ประกอบของภาพยนตร์ ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

ในส่วนของ การวิเคราะห์กลวิธีในการใช้อาหารเพื่อสื่อความหมาย พบว่า กลวิธีในการใช้อาหารเพื่อสื่อความหมายในภาพยนตร์ทั้ง 9 เรื่องมีลักษณะร่วมขั้นพื้นฐานในการอาศัยกรอบแนวคิด "กินอย่างไรเป็นอย่างนั้น" และหลักการจากกฎว่าด้วยการสัมผัส มาใช้ในการสร้างสรรค์ การสื่อความหมายในภาพยนตร์ กรอบแนวคิด "กินอย่างไรเป็นอย่างนั้น" กล่าวว่า อาหารสามารถบ่งบอกถึงลักษณะนิสัย อารมณ์ความรู้สึกนึกคิด โลกทัศน์ ความเชื่อบางอย่าง ภูมิหลังทางครอบครัว และสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ที่ปรุงและผู้ที่ยกินอาหารได้ ส่วนกฎว่าด้วยการสัมผัสกล่าวว่า ผู้ปรุงอาหารอยู่ในฐานะผู้ส่ง (Source) "สาระ" (Essence) บางอย่างซึ่งอาจอยู่ในรูปของคุณสมบัติทางด้านจิตวิทยาหรือด้านรูปธรรมหรือความตั้งใจบางอย่างไปสู่ผู้ที่กินอาหารซึ่งอยู่ในฐานะผู้รับสาระนั้น (Recipient) ได้ โดยผ่านช่องทางคืออาหารที่ปรุง (Medium) ภาพยนตร์ทั้งหมดจะอาศัยแนวคิดหรือหลักการใดหลักการหนึ่งนี้มาใช้ในการสื่อความหมาย แต่จะมีความแตกต่างกันไปในรายละเอียดขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมของอาหารและสิ่งที่ภาพยนตร์ต้องการจะพูดถึง

รูปแบบของการใช้อาหารเพื่อสื่อความหมายปรากฏใน 3 รูปแบบ ได้แก่

- 1) ภาพยนตร์ที่มีการสื่อความหมายโดยผ่านตัวอาหาร โดยตรง
- 2) ภาพยนตร์ที่มีการสื่อความหมายโดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอาหาร
- 3) ภาพยนตร์ที่มีการสื่อความหมายโดยผ่านทั้งตัวอาหาร โดยตรงและผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอาหาร

นอกจากนี้ พบว่า ภาพยนตร์แต่ละเรื่องได้อาศัยกลวิธีในการใช้อาหารเพื่อสื่อความหมาย ภายใต้กรอบแนวคิดร่วม "กินอย่างไรเป็นอย่างนั้น" และตามหลักการจากกฎว่าด้วยการสัมผัส เป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาไปสู่กลวิธีในการใช้อาหารเพื่อสื่อความหมายที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว บางอย่างซึ่งปรากฏดังต่อไปนี้

- 1) การใช้อาหารเพื่อสื่อความหมายถึงการหาทางออกให้กับความต้องการด้านจิตใจของตัวละคร
- 2) การใช้อาหารเพื่อนำเสนอถึงจุดขัดแย้ง ความแตกต่าง หรือผลกระทบระหว่างวัฒนธรรม 2 วัฒนธรรม
- 3) การใช้อาหารเพื่อสื่อความหมายในการเสียดสี
- 4) การใช้อาหารเพื่อสื่อความหมายถึงความเป็นศิลปะของอาหาร
- 5) การใช้อาหารเพื่อสื่อความหมายถึงการรักษาความสัมพันธ์ในครอบครัว

ในส่วนของ การวิเคราะห์ แยกแยะองค์ประกอบของภาพยนตร์ที่ใช้อาหารเพื่อสื่อความหมาย ปรากฏผลดังต่อไปนี้

- 1) มุมมอง (Point of View) ที่ภาพยนตร์ใช้ในการมองอาหารจะเป็นมุมมองแบบ Subjective ซึ่งมีได้มองอาหารหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับอาหารในสถานะที่เป็นกลางและถูกนำมาใช้เพื่อการบริโภคเพียงอย่างเดียว แต่ภาพยนตร์ทั้งหมดจะมองอาหารในแง่มุมใดแง่มุมหนึ่งและนำมาใช้โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะนำเสนอความหมายที่เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่ง

- 2) โครงสร้าง (Structure) ของภาพยนตร์ที่ใช้อาหารเพื่อสื่อความหมายทั้ง 9 เรื่องมีลักษณะร่วมกัน คือ

- เป็นภาพยนตร์ที่ใช้อาหารหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับอาหารเป็นศูนย์กลางของเรื่อง เป็นแกนหลักที่ทำหน้าที่โยงใยเรื่องราวทั้งหมดไว้ด้วยกัน โดยให้ตัวละครเอกมีความผูกพันเกี่ยวข้อง

กับอาหารในฐานะ "ผู้ให้อาหาร" (the Provider of Food) ซึ่งอาจจะเป็นผู้ปรุง ผู้นำเสนอ หรือ ผู้ขายอาหาร

- ปมขัดแย้งในภาพยนตร์จะเกี่ยวข้องกับเรื่องของอาหารการกินไม่ว่าจะเกิดจากเรื่องของอาหาร โดยตรงหรือการที่ปมขัดแย้งในเรื่องนำไปสู่การใช้อาหารเพื่อคลี่คลายปมขัดแย้งดังกล่าว

- ในส่วนของการตั้งชื่อเรื่องภาพยนตร์ ภาพยนตร์ที่ใช้อาหารเพื่อสื่อความหมายส่วนใหญ่จะมีกลวิธีการตั้งชื่อที่สามารถบ่งบอกความเป็นภาพยนตร์ที่ใช้อาหารเพื่อสื่อความหมายได้อย่างเด่นชัด ทั้งนี้ ชื่อของภาพยนตร์จะตั้งขึ้นจากคำสำคัญบางคำที่สามารถส่งผ่านความหมายในลักษณะของการใช้ส่วนหนึ่งสื่อแทนความหมายทั้งหมด (Metonymy) ซึ่งเป็นประเด็นเกี่ยวกับอาหารการกิน

3) แนวคิดหลัก (Theme) ของภาพยนตร์ที่ใช้อาหารเพื่อสื่อความหมายเป็นมีลักษณะร่วมกัน กล่าวคือ เป็นแนวคิดหลักที่ได้มาหรือเกิดขึ้นจากการที่ภาพยนตร์ใช้อาหารหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาหารนำไปสู่จุดหักเห (Turning Point) ของเรื่องซึ่งจะเกิดในฉากเกี่ยวกับอาหารที่มีความสำคัญเป็นพิเศษในเรื่อง ภายหลังเหตุการณ์นั้น ๆ ได้ผ่านพ้นไปแล้วจะทำให้เกิดความเข้าใจในสารที่ภาพยนตร์ต้องการนำเสนอ แต่สิ่งที่แตกต่างกันภายใต้แบบแผนที่มีอยู่ร่วมกันคือ วัฒนธรรมด้านอาหารการกินและสิ่งที่ภาพยนตร์ต้องการพูดถึง

4) การสร้างตัวละคร (Characterization) ภาพยนตร์มีลักษณะการสร้างตัวละครที่สำคัญ คือ

- ตัวละครเอกมีบทบาทในเรื่องในฐานะเป็น "ผู้ให้อาหาร" (the Provider of Food) ไม่ว่าจะเป็นผู้ปรุง ผู้นำเสนอ หรือผู้ขายอาหารให้แก่ตัวละครอื่นในเรื่อง

- ตัวละครเอกจะใช้อาหารมาโยงใยผูกพันตัวละครอื่นในเรื่องเข้าไว้ด้วยกันโดยผ่านอาหารที่ปรุงไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง

- ตัวละครเอกมีลักษณะเด่นคือ มีความสามารถเกี่ยวกับอาหารในทางใดทางหนึ่ง

5) แรงจูงใจ (Motivation) ตัวละครเอกในภาพยนตร์ที่ใช้อาหารเพื่อสื่อความหมายจะปรุงหรือนำเสนออาหารไปสู่ตัวละครตัวอื่น ๆ โดยมีได้มีจุดมุ่งหมายเพียงแค่ให้อาหารหล่อเลี้ยงร่างกายของผู้ที่กินเท่านั้น แต่มีแรงจูงใจบางอย่างที่อย่างผลักดันให้ตัวละครกระทำพฤติกรรมเกี่ยวกับอาหาร โดยมีจุดมุ่งหมายจะใช้อาหารนั้นทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อสนองความต้องการของผู้ที่ปรุง

6) ฉาก (Scene) ฉากที่สำคัญที่จะสื่อสารแนวคิดหลัก (Theme) ของเรื่องจะปรากฏในฉากที่เกี่ยวกับอาหารซึ่งจะทำให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจในแนวคิดหลักของเรื่อง โดยฉากที่เกี่ยวกับอาหารปรากฏใน 2 รูปแบบ ได้แก่

- ฉากที่แสดงการกินอาหารของตัวละคร
- ฉากที่แสดงกิจกรรมที่เกี่ยวกับอาหาร เช่น การปรุงและการขายอาหาร

เมื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์กลวิธี ในการใช้อาหารเพื่อสื่อความหมายและจากการวิเคราะห์แยกแยะองค์ประกอบของภาพยนตร์ที่ใช้อาหารเพื่อสื่อความหมายทั้ง 9 เรื่องมาพิจารณาดตามเกณฑ์ของ McQuail (1994) ในการตัดสินรูปแบบของเนื้อหาที่สามารถจะจัดเป็นแนวเดียวกันได้นั้น ทำให้สรุปได้ว่า ภาพยนตร์ทั้ง 9 เรื่องที่นำมาศึกษามีธรรมเนียมแบบแผนและโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นลักษณะเฉพาะร่วมกันทั้งในด้านกลวิธี ในการใช้อาหารเพื่อสื่อความหมายและองค์ประกอบในด้านรูปแบบและเนื้อหา ซึ่งทำให้ภาพยนตร์ทั้งหมดสามารถจะจัดอยู่ในกลุ่มของภาพยนตร์แนวใหม่แนวเดียวกันได้

ข้อจำกัดในการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยเรื่อง การใช้อาหารเพื่อสื่อความหมายในภาพยนตร์คัดเฉพาะเรื่อง จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลทางวัฒนธรรมของอาหารต่าง ๆ ที่ถูกนำมาใช้เพื่อสื่อความหมายมาประกอบการวิเคราะห์ ทั้งนี้ เนื่องจากเรื่องของการกินเป็นประเด็นทางวัฒนธรรมซึ่งอาหารจะถูกกำหนดความหมายที่แตกต่างกันออกไป และผู้สร้างภาพยนตร์ได้หยิบยกเอาความหมายทางวัฒนธรรมของอาหารนั้นมาเป็นปัจจัยหลักในการสื่อความหมาย แต่เนื่องจากอาหารที่ปรากฏในภาพยนตร์ทั้ง 9 เรื่องมีความแตกต่างกันในด้านความสลับซับซ้อนของประวัติความเป็นมา ความหมาย และความสำคัญในแต่ละวัฒนธรรม ลักษณะของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอาหารนั้น ๆ จึงไม่เหมือนกัน กล่าวคือ ในภาพยนตร์บางเรื่องอย่าง Tampopo, The Last Supper หรือ The Scent of Green Papaya อาหารที่ปรากฏเป็นอาหารธรรมดาที่สามารถพบได้ในชีวิตประจำวันอย่างบะหมี่ แอปเปิ้ลพาย หรือ

มะละกอ ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นเจ้าของวัฒนธรรมจึงไม่จำเป็นต้องมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับอาหารดังกล่าวลึกซึ้งมากนักจึงจะสามารถให้ข้อมูลได้ ปัญหาในการเก็บข้อมูลในส่วนนี้จึงมีไม่มากนัก แต่ในภาพยนตร์บางเรื่อง เช่น เรื่อง *Babette's Feast* มีการกล่าวถึงอาหารจากวัฒนธรรมฝรั่งเศสซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นอาหารโบราณชั้นสูงที่ปัจจุบันไม่ค่อยมีใครรู้จักแม้แต่เจ้าของวัฒนธรรมเอง หรืออย่างในภาพยนตร์เรื่อง *Eat Drink Man Woman* อาหารจีนที่ปรากฏจำนวนมากเป็นอาหารจีนระดับชั้นภัตตาคารซึ่งคนทั่ว ๆ ไปอาจไม่รู้จัก ดังนั้น จึงต้องอาศัยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านวัฒนธรรมเกี่ยวกับอาหารการกินของจีน โดยเฉพาะมาเป็นผู้ให้ข้อมูล ซึ่งหาไม่ได้ง่ายนัก แต่ผู้วิจัยแก้ปัญหาโดยการขอคำแนะนำจากบุคลากรในแวดวงเกี่ยวกับอาหารที่เคยไปสัมภาษณ์ให้ช่วยกรุณาแนะนำให้ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ผู้วิจัยเห็นว่า สมควรที่จะได้มีการศึกษาภาพยนตร์ที่ใช้อาหารเพื่อสื่อความหมายในจำนวนที่มากขึ้นไปอีกเพื่อทำให้มองเห็นถึงกลวิธีในการสื่อความหมายอื่น ๆ ที่อาจมีนอกเหนือไปจากที่ปรากฏในงานวิจัยชิ้นนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน ได้มีภาพยนตร์ในลักษณะดังกล่าวปรากฏสู่สายตาผู้ชมมากขึ้นเรื่อย ๆ จึงควรที่จะมีการหยิบยกภาพยนตร์เหล่านั้นมาศึกษาเพิ่มเติมและเปรียบเทียบกับงานวิจัยชิ้นนี้เพื่อให้เข้าใจถึงแบบแผนที่ภาพยนตร์มีอยู่ร่วมกันหรือแตกต่างกัน
2. การวิจัยเรื่อง การใช้อาหารเพื่อสื่อความหมายในภาพยนตร์คัดเฉพาะเรื่อง ทำให้ผู้วิจัยได้มองเห็นถึงแง่มุมที่น่าสนใจอื่น ๆ ในการศึกษาเกี่ยวกับการใช้อาหารเพื่อสื่อความหมายในภาพยนตร์ในแง่มุมที่มีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้นไปอย่างเช่น การใช้อาหารเพื่อสื่อความหมายถึงเรื่องเพศ การใช้อาหารเพื่อสื่อความหมายถึงยุคสมัย เป็นต้น